

Sygn. akt III USK 197/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie
z udziałem W. C. i D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o wysokość podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 7
marca 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie
z dnia 25 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 63/21,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasądza od P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w
L. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w
Lublinie kwotę 1.800,00 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem
zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie stwierdził, że wysokość podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne W. C., za okres od maja 2015 r. do maja 2016 r., z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek P. Sp. z o.o. w L., stanowiły kwoty łącznego przychodu,

uzyskiwanego przez pracownika w oparciu o łączące ich w tym samym czasie z pracodawcą P. sp. z o.o. umowy o pracę i umowę zlecenia z D. Sp. z o.o. w W.

Wyrokiem z dnia 2 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. od decyzji z 21 listopada 2017 r. i zasądził od P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie kwotę 3.600 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd I instancji zaznaczył, że przebieg sporu pomiędzy ZUS a kontrolowanym wynika z dokumentów złożonych przez pełnomocnika PKR sp. z o.o. i nie budzi wątpliwości. Tak w toku postępowania kontrolnego jak i toczącego się postępowania sądowego P. sp. z o.o. reprezentowała stanowisko, że ZUS przeprowadził kontrolę niezgodnie z przepisami, nadużywając kompetencji, wykonywał czynności pomimo złożonych przez stronę kontrolowaną sprzeciwów oraz mimo zaskarżenia jej do sądowych organów administracyjnych. Zdaniem odwołującego, wydane w wyniku nieprawidłowo przeprowadzonej kontroli decyzje winny być zmienione ewentualnie uchylone. Powołano się na art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. wskazujący, że jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Sąd Okręgowy, rozpoznający sprawę, nie dostrzegł, aby organ ubezpieczeniowy wydał zaskarżone decyzje z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, które miałyby skutkować uchynieniem powyższych decyzji. Wskazał, iż w szczególności nie można przyjąć, że doszło do rażącego naruszenia przepisów wskazanych w odwołaniu.

Sąd orzekający zaznaczył, że nie można w niniejszej sprawie abstrahować od powiązań osobowych i kapitałowych pomiędzy podmiotami gospodarczymi występującymi w sprawie: pomiędzy Spółką P. i D.. Za powyższym przemawia sposób i zakres współpracy pomiędzy tymi podmiotami, pokrywający i uzupełniający się przedmiot ich działalności, wykonywanie przez pracowników zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych tych samych lub zbliżonych czynności, jakie wykonywali w ramach powierzonych obowiązków u swojego pracodawcy. G. R. i W.

C. są jednocześnie współnikami bądź pełnią funkcje w zarządach spółek. Sąd Okręgowy wskazał, iż w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej przez P. zatrudniony był W. C. i jednocześnie, na podstawie sporządzonych umów zlecenia, wykonywać miał w tym samym miejscu pracę w oparciu o sporządzone umowy zlecenia na rzecz D.. Treść pisemnych umów o pracę oraz treść sporządzonych umów zlecenia Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o przedłożone oryginały akt osobowych oraz dołączone do akt umowy zlecenia. Zapisy zawarte w tych dokumentach nie budzą wątpliwości i nie były kwestionowane przez strony. Nie negując samych zapisów zawartych w przedłożonych dokumentach Sąd ten uznał, że rzeczywista realizacja umów zlecenia w kształcie opisanym w umowach nie miała miejsca.

W ocenie Sądu I instancji beneficjentem wykonywanej przez wnioskodawcę pracy był dotychczasowy pracodawca. Sąd Okręgowy podkreślił równocześnie, iż przedmiot umów zlecenia zawartych przez W. C. z D. wchodził w zakres umów o współpracy zawartych przez obie spółki. Sąd Okręgowy uznał, iż w okolicznościach niniejszej sprawy, zawarte z pracownikami P. sp. z o.o., w tym z W. C., umowy zlecenia z D. sp. z o.o., miały charakter pozorny w treści (przedmiot umowy zlecenia w rzeczywistości był inny niż wynikał z jej treści), jak również pozorny charakter miały zawierane jednocześnie umowy o pracę zmniejszające wymiar etatu i proporcjonalnie wynagrodzenia. Mimo ich podpisania przez strony, pracownicy nie wykonywali czynności określonych jako przedmiot umowy zlecenia. Wnioskodawca nadal wykonywał czynności wchodzące w zakres obowiązków związanych z zawartą umową o pracę w odpowiednim wymiarze czasu w siedzibie pracodawcy, on też uzyskiwał korzyści z jego pracy. Tyle, że dodatkowe składniki wynagrodzenia poza wynagrodzeniem zasadniczym lub wynagrodzenie zasadnicze w wysokości ponad pozornie obniżony wymiar, było wypłacane przez drugi, powiązany podmiot, a mianowicie stroną umowy zlecenia, czyli D. sp. z o.o. Sąd I instancji zaznaczył, iż płatnikiem składek, w myśl art. 4 pkt 2a ustawy systemowej, jest pracodawca, który jest zobowiązany uwzględniać w podstawie wymiaru składek za swoich pracowników także przychody uzyskiwane przez tych pracowników z tytułu umów cywilnoprawnych.

Po rozpoznaniu apelacji P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. oraz D.Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 2 listopada 2020 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrokiem z dnia 25 listopada 2021 r., oddalił obie apelacje oraz zasądził od P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie kwotę 2.700 zł, tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w przedmiocie kosztów do dnia zapłaty. Sąd II instancji uznał, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie, przedstawiając logiczną argumentację prawną. Ustalenia Sądu pierwszej instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podzielił i przyjął za własne. Zdaniem Sądu odwoławczego słuszna była ocena Sądu I instancji, iż beneficjentem wykonywanej przez wnioskodawcę pracy był dotychczasowy pracodawca. Wbrew twierdzeniom skarżących, w sprawie zostało wykazane w sposób niewątpliwy, że pracodawca miał korzyść z tak formalnie ukształtowanego zatrudnienia W. C. i innych pracowników, jak miało to miejsce w ustalonym stanie faktycznym. Okoliczność, że w sprawie nie badano szczegółowo przepływów finansowych pomiędzy skarżącymi spółkami, w kontekście finansowania pracowników P. z tytułu umów zlecenia, pozostaje nieistotne w sprawie, w sytuacji, gdy z całokształtu materiału dowodowego wynika ścisła współpraca w/w spółek w celu zminimalizowania obciążeń P. jako pracodawcy z tytułu składek na ubezpieczenie pracowników, poprzez aranżowanie umów zlecenia z D. spółką z o.o. - to pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnej zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne. Wówczas płatnikiem składek nie jest ta osoba trzecia.

W skardze kasacyjnej z dnia 1 kwietnia 2022 r. pełnomocnik skarżącego P. Sp. z o.o. z siedzibą w L. zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 25 listopada 2021 r. w całości, zarzucając naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i interpretację oraz niewłaściwe zastosowanie w postaci:

- naruszenia art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. poprzez wadliwą wykładnię pojęcia rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, poprzez przyjęcie, że za rażące naruszenie przepisów należy uznać wady: w zakresie treści decyzji (brak oznaczenia stron, niewskazanie sposobu obliczenia świadczenia lub składki), w zakresie sposobu wydania decyzji (wydanie jej przez osobę nieuprawnioną), w zakresie postępowania poprzedzającego wydanie decyzji (brak podstawy prawnej, niezachowanie terminów lub przesłanek jej wydania), oraz uznaniu, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania, podczas gdy jest to interpretacja zawężająca i nie mająca oparcia w przepisie, a powinna odnosić się także do postępowania administracyjnego poprzedzającego wydanie decyzji administracyjnej;

- naruszenie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że przepis ten ma zastosowanie także w stosunku do członków zarządu, podczas gdy wykonywanie funkcji członka zarządu w jednej spółce prawa handlowego nie może być uznane za wykonywanie pracy na rzecz innej spółki, ponieważ byłoby to działanie na szkodę jednej ze spółek i jest oczywiście sprzeczne z logiką i doświadczeniem życiowym.

Podnosząc powyższe zarzuty strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 25 listopada 2021 r. w całości oraz wyroku sądu I instancji Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 2 listopada 2020 r. sygn. akt: VIII U 289/18 w całości, zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Lublinie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości, uwzględnienie odwołania i zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego P. Sp. z o.o. kosztów procesu za wszystkie instancje, w tym postępowania ze skargi kasacyjnej, według norm przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca wskazała, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa materialnego, tj. art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. oraz art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wyżej wymienione przepisy wymagają dokonania wykładni w budzącej rozliczne wątpliwości w doktrynie kwestii:

1) „Czy rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, wyrażone w dyspozycji art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., dotyczy wyłącznie treści samej decyzji administracyjnej czy obejmuje również postępowanie administracyjne poprzedzające wydanie decyzji?”,

2) Czy pełnienie funkcji członka zarządu (na podstawie umowy cywilnoprawnej) w jednej spółce prawa handlowego może być uznane za świadczenie pracy na rzecz innej spółki prawa handlowego, w której ta sama osoba również pełni funkcje członka zarządu (na podstawie umowy o pracę), w świetle art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zasądzenie na rzecz ZUS O/Lublin kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, ewentualnie - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy - o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na rzecz ZUS O/Lublin kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Za istotne zagadnienie prawne, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 k.p.c., uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych oraz wskazania, dlaczego jest ono istotne, jak również przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Wypada również dodać, że przesłanka ta nie zachodzi, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16

stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Nadto, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 28 marca 2007 r. Legalis nr 127030, II CSK 84/07, Legalis nr 2701754). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r. Legalis nr 1875162, II PK 220/06, Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 września 2022 r., I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349). Strona skarżąca nie wykazała jednak, że wskazane przez nią przepisy prawa materialnego budzą poważne wątpliwości lub wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Pełnomocnik strony skarżącej nie uzasadnił w sposób wystarczający istnienia wskazanych przez siebie przesłanek, które powinny spowodować przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, tym bardziej, że Sąd Najwyższy zajmował się już wielokrotnie wykładnią przepisów, których naruszenie podniesiono w skardze kasacyjnej – o czym w dalszej części uzasadnienia.

Zwrócić należy także uwagę, że skarga kasacyjna z dnia 1 kwietnia 2022 r. sporządzona została w sposób nieprawidłowy. Pełnomocnik strony skarżącej oparł skargę na zarzutach naruszenia prawa materialnego, które miałyby polegać zarówno na błędnej wykładni i interpretacji wskazanych w skardze przepisów, jak i jednocześnie na niewłaściwym ich zastosowaniu. Wskazał przy tym, że swoje zarzuty opiera na przepisie art. 398³ § 1 k.p.c. – bez sprecyzowania, czy chodzi o podstawę skargi kasacyjnej wskazaną w pkt 1, czy też w pkt 2 przywołanego przepisu. Skoro w pkt II skargi kasacyjnej z dnia 1 kwietnia 2022 r. wyraźnie zaznaczono, że skarga oparta jest na podstawie naruszenia prawa materialnego, to

domniemywać należy, że chodzi art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Nie jest to jednak takie oczywiste, biorąc pod uwagę fakt, że jako jeden z przepisów prawa materialnego, naruszonego rzekomo przez Sąd II instancji, strona skarżąca wskazała na art. 177¹⁴ § 2¹ k.p.c., który wcześniej – w apelacji – sama określała jako naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które to naruszenie mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy nie jest nie tylko zobowiązany, ale i uprawniony do rozszerzania powołanych przez skarżącego podstaw kasacyjnych na naruszenie przepisów, które nie zostały w tych podstawach powołane. Błędem bowiem jest uznawanie, że podstawy skargi kasacyjnej mogą być odczytywane z dowolnego miejsca zawierającego ten środek, w tym i z jego uzasadnienia. Innymi słowy, zarzuty kasacyjne powinny być ujęte tak szczegółowo, aby Sąd Najwyższy bez poszukiwań w materiale sprawy, dysponował wyczerpującym przedstawieniem wytkniętego uchybienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2012 r., V CSK 205/11, Legalis nr 544265). W wypadku oparcia skargi kasacyjnej wyłącznie na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., przytoczenie w uzasadnieniu skargi kasacyjnej przepisów prawa procesowego nie oznacza, że skarga kasacyjna została także oparta na drugiej podstawie z art. 398³ (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2002 r., II CKN 576/99, Legalis nr 55431, komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego, red. prof. dr hab. Andrzej Zieliński, dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, Legalis 2022).

Przypomnieć także należy, iż naruszenie prawa materialnego może przybrać postać błędnej jego wykładni lub niewłaściwego zastosowania. W pierwszym przypadku chodzi o wadliwe zrozumienie normy prawnej, natomiast w drugim - o błąd w subsumpcji. Przytoczenie w skardze kasacyjnej takiej podstawy wymaga wskazania, poza naruszonymi przepisami, także sposobu ich naruszenia oraz wyjaśnienia na czym polega błędne zrozumienie lub subsumpcja. Uzasadnienie podstawy nie może przy tym polegać na wykazywaniu wadliwości ustaleń faktycznych, gdyż do tego celu służy druga podstawa skargi kasacyjnej. Podstawa skargi kasacyjnej przewidziana w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. obejmuje więc dwa rodzaje naruszeń prawa materialnego: błędne rozumienie treści lub znaczenia normy prawnej (błędna wykładnia) oraz błędne subsumowanie faktów ustalonych w procesie pod stan faktyczny abstrakcyjny określony w przepisie (niewłaściwe

zastosowanie). Każdy z tych rodzajów rządzi się własnymi regułami a wzajemna między nimi relacja, w aspekcie wpływu na wynik sprawy, najczęściej wyraża się stosunkiem zależności pomiędzy wadliwą interpretacją normy prawnej jako przyczyną, a błędnym zastosowaniem tejże normy jako skutkiem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 23 lutego 2006 r., II CSK 101/05, Legalis nr 177873; z 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, Legalis nr 210871, komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego, red. prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ, dr hab. Izabella Gil, Legalis 2023).

Zarzut naruszenia prawa materialnego nie może więc odnieść zamierzonego przez skarżącego skutku, jeśli opiera się wyłącznie na kwestionowaniu dokonanych ustaleń faktycznych i stanowi jedynie bezskuteczną próbę kreacji odmiennych, własnych, pożądanых przez skarżącego ustaleń. Wykazywanie wadliwości dokonanych ustaleń nie stanowi bowiem uzasadnienia podstawy skargi kasacyjnej przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 21 października 2004 r., V CK 81/04, Legalis nr 243310). Nadto, w przypadku ograniczenia podstaw skargi kasacyjnej do naruszenia prawa materialnego – tak jak to mam miejsce w niniejszej sprawie - dla oceny jego trafności miarodajny jest ustalony stan faktyczny, będący podstawą wydania orzeczenia przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 lipca 2000 r., I CKN 294/00, Legalis nr 210844; wyroki Sądu Najwyższego: z 7 grudnia 2000 r., II CKN 448/00, Legalis nr 277393; z 22 listopada 2000 r., II CKN 314/00, Legalis nr 277345; wyrok Sądu Najwyższego: z 5 października 2000 r., II CKN 300/00, niepubl.; z 11 maja 2000 r., I CKN 271/00, niepubl.; z 7 lutego 2000 r., I CKN 1360/98, niepubl.;).

Stwierdzić należy, że także i w tej sprawie - tak jak to jest wielokrotnie dostrzegane przez Sąd Najwyższy również i w innych sprawach - nie rozróżniono dopuszczalnych podstaw kasacji. „Zarzuty” podniesione w kasacji, choć formalnie zgłoszone zostały w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego, sprowadzają się w rzeczywistości także do kwestionowania ustaleń faktycznych przyjętych przez sąd drugiej instancji za podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Wskazuje na to kwestionowanie wadliwego „przyjęcia”, że miały miejsce określone fakty. „Przyjęcie” to nie jest bowiem niczym innym, jak „ustaleniem faktów, które sąd uznał za udowodnione”. Jak już bowiem wielokrotnie wyjaśniał Sąd Najwyższy, nie może w

żadnym razie stanowić naruszenia prawa materialnego dokonanie przez sąd drugiej instancji ustalenia w kwestii okoliczności faktycznych sprawy. Jest to bowiem wyłącznie materia postępowania przed tym sądem.

Podniesienie, także w skardze kasacyjnej rozpoznawanej w niniejszej sprawie, zarzutu naruszenia prawa materialnego - jednocześnie - „przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie” wymaga zwrócenia uwagi, że nie stanowi to właściwego przytoczenia podstawy kasacyjnej. Jest bowiem jedynie prostym przepisaniem obu fragmentów alternatywnie ujętego przepisu art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.. Z istoty rzeczy ta rozłączna alternatywa nie może wystąpić łącznie. Tymczasem zgodnie z orzecznictwem, Sąd Najwyższy nie jest ani powołany, ani nawet uprawniony do konkretyzowania w zastępstwie strony także tej podstawy jej kasacji. Wskazanie w skardze kasacyjnej na określoną w art. 398³ § 1 pkt 1 postać naruszenia prawa materialnego (błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie) wymaga jej adekwatnego uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), a więc odnoszącego się wprost do tej właśnie konkretnie zarzuconej postaci naruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lutego 1998 r., I CKN 493/97, Legalis nr 208550; wyrok Sądu Najwyższego z 18 lutego 1999 r., I CKN 96/98, Legalis nr 208550).

Poza tym należy pamiętać, że zarzut naruszenia konkretnego przepisu prawa materialnego może doprowadzić do uwzględnienia skargi kasacyjnej tylko wówczas, jeśli wykazane naruszenie takiego przepisu, w którejkolwiek z obu wymienionych w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. postaci naruszenia, miało negatywny wpływ na rozstrzygnięcie, tj. jeśli na skutek błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania przepisu zaskarżone orzeczenie nie odpowiada prawu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 października 2002 r., I CK 255/02, Legalis nr 59063).

Przechodząc do wskazanych w skardze kasacyjnej naruszonych przepisów zwrócić należy przede wszystkim uwagę, iż regulacja zawarta w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., który wskazuje, że jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu – kierowana jest do Sądu I instancji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego

utrwaliło się przekonanie, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych, jako sąd powszechny, może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Wprowadzenie do porządku prawnego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. regułę tę modyfikuje. Odstępstwo od zasady jest jednak ograniczone podmiotowo i przedmiotowo. Przepis wskazuje bowiem, że chodzi wyłącznie o „decyzję nakładającą na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie”, a także, że w ujęciu podmiotowym chodzi wyłącznie o „ubezpieczonego”, który jest adresatem decyzji. art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. upoważnia sąd do uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu tylko w razie wydania decyzji „z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym”. Zestawienie treści przepisu z art. 477^{14a} k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. zawiera upoważnienie tylko dla sądu pierwszej instancji. Ma to znaczenie jeśli weźmie się pod uwagę, że skarga kasacyjna jest środkiem odwoławczym ukierunkowanym na orzeczenie sądu odwoławczego (art. 398¹ § 1 k.p.c.). Oznacza to, że ewentualne uchybienia sądu pierwszej instancji nie rzutują na prawidłowość orzeczenia sądu drugiej instancji. Inaczej rzecz ujmując, Sąd Apelacyjny w Lublinie nie mógł uchybić art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., gdyż nie był uprawniony do jego zastosowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USKP 130/21 Legalis nr 2833993).

Jeżeli natomiast chodzi o wykładnię przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, praca wykonywana na rzecz pracodawcy to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych czynności przez pracownika wynikających z umowy zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobę trzecią,

wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobę trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych, to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy. Dążenie do optymalizacji kosztów działalności gospodarczej nie może odbywać się z pominięciem reguł ubezpieczenia społecznego, bowiem obie wartości nie pozostają względem siebie w hierarchicznej zależności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 maja 2022 r., III USK 543/21, Legalis nr 2736160).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

[SOP]

[ms]